

Examenul național de bacalaureat 2022

Proba E. c)

Istorie

Varianta 1

Filiera teoretică, profil umanist, toate specializările; Filiera vocațională - profil artistic, toate specializările; - profil sportiv, toate specializările; - profil pedagogic, specializările: bibliotecar-documentarist, instructor-animador, instructor pentru activități extrașcolare, pedagog școlar, educator-puericultor; - profil teologic, toate specializările.

- Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă zece puncte din oficiu.
- Timpul de lucru efectiv este de trei ore.

СУБЈЕКАТ I

(30 бодова)

Прочитајте, пажљиво, ниженаведене изворе:

А. „Кад је постало јасно да комунистичке партије не би преузеле власт путем сасвим слободних избора, претње, уплитања и притисци, да би обезбедили превласт путем других средстава, постале су неизбежне. Али све ове једино су продубиле одвајање од оних делова континента које нису стигле под совјетску превласт.

Једна важна чињеница је да комунистичке партије нису биле довољно угледне да би стекле већинску подршку на слободним изборима у Источној Европи. Још и више, када су праксе преузимања власти у Источној Европи [...] постале лаке мете за критике [...] од стране антикомунистичких партија и западних Савезника, подршка комунизму све јаче опада у највећем делу Западне Европе. Подела [Европе] била је неизбежна. Премисе су постојале још од почетка, од 1945, у првом реду било је реч о потреби совјета за једну зону [...] коју чине сателитске државе под комунистичком влашћу [...]. Ово стање је консолидовано 1947, када је Стаљин одбио америчку понуду за помоћ, која би убрзала реконструкцију Европе, совјетски лидер настојавајући да Источна Европа следи сасвим други пут – под доминацијом Совјетског Савеза.”

(I. Kershaw, *Drumul spre iad. Europa, 1914-1949*)

Б. „Опрезан као и увек у још добрим односима са западним силама, Стаљин [...] је подржавао стварање влада «националног јединства» [...]. Пред крај рата или одмах након тога, свака држава Источне Европе имала је такву коалициону владу. [...] У свакој коалиционој влади [...] комунисти покушавају да имају кључна министарства: Министарство Унутрашњих Послова [...], Министарство Правде [...], Министарство Пољопривреде [...].

Наметање совјетске власти у Источној Европи приказује сличан ток свих држава из региона. Стаљинови рачуни нису имали у виду националну специфичност. Тамо где су се комунисти могли надати да преузму власт путем легалних или привидно легалних средстава, Стаљин се није противио, све до јесени 1947. [...] Совјетска интервенција била је снажнија у Бугарској и Румунији (România) – са једне стране, пошто обе државе су биле у рату против Совјетског Савеза, а са друге стране, пошто локални комунистички покрет је био слабији, али нарочито пошто географски положај им је одредио судбину совјетске доминације у Европи.”

(T. Judt, *Epoca postbelică: o istorie a Europei de după 1945*)

Полазећи од ових извора, одговорите на следеће захтеве:

1. Напомените политичку институцију наведену у извору **Б**. **2 бода**
2. Одредите, из извора **А**, једну информацију која се односи на догађај из 1947. **2 бода**
3. Наведите политичког вођу и историјски простор назначених како у извору **А**, тако и у извору **Б**. **6 бодова**
4. Напишите, на испитни папир, слово које одговара извору који тврди да комунистичке партије користе притиске и претње да би обезбедиле политичку превласт. **3 бода**
5. Напишите једну везу узрок-последика између две информације из извора **Б**, назначивши улогу сваке понаособ (*узрок*, односно *последика*). **7 бодова**
6. Представите две историјске чињенице унутрашње политике Румуније, у периоду 1948-1962. **6 бодова**
7. Наведите једну сличност између две политичке праксе у периоду национал-комунизма у Румунији. **4 бода**

СУБЈЕКАТ II

(30 бодова)

Прочитајте, пажљиво, ниженаведени извор:

„У личности [...] Димитрија Кантемира (Dimitrie Cantemir) (1710-1711), Порта [Османско царство] се надала да је пронашла одговарајућег владара за нова времена. Одмах након преузимања престола Молдавије (Moldovei), Димитрије Кантемир је покушао да оконча борбе између бољарских групација [...], обновио је Владарски Савет, у којем је ставио истомишљенике. [...] Одлуке Владарског Савета су биле, углавном, у корист малих бољара; велики бољари су били противни. [...]

На спољном плану, [...] Димитрије Кантемир се усмерио ка Русији Петра Великог. [...] Молдавско-руско преговори су закључени априла 1711. Споразумом из Луцка. Његова предвиђања, у 16 чланака, одређују будући статус државе према Русији и владара према бољарима. Молдавија следи да се прикључи противосманској борби, а у молдавским градовима и тврђавама да се настане руске јединице; држава је стављена под заштитом цара, владавина постаје наследна у породици Кантемира. [...] Споразум је чуван у тајности до избијања војних операција, маја 1711. [...]. Руске јединице, бројчано мање него турске, [...] прошле су кроз многа искушења. Цар је принуђен да покрене мировне преговоре са Турцима. Они су завршени 23. јула 1711. [...]. Као последица, царске јединице су отпочеле повлачење из Молдавије. Са њима је напустио државу и Димитрије Кантемир [...].

Фанариотски режим је успостављен након пораза војске цара Петра I и молдавског владара код Станилештија (Stănilești) (1711) [...]. Турци су поставили на челу Молдавије Николаја Маврокордата (Nicolae Mavrocordat) (1711-1715). Исти овај владар ће отворити редослед «фанариотских владавина» и у Влашкој (Țara Românească). [...] Устоличење и именовање владара од стране султана истиче опадање статуса владавине у односу на претходне векове, њено укључивање у османски административни систем. [...] У «фанариотском веку», владавина је била веома нестабилна [...], углавном, владавине су биле краткорочне, једна или најдуже две године.”

(I. A. Pop, I. Bolovan, *Marea istorie ilustrată a României și a Republicii Moldova*)

Полазећи од овог извора, одговорите на следеће захтеве:

1. Напомените државу коју предводи Димитрије Кантемир наведену у извору. **2 бода**
2. Утврдите век на који се односи извор. **2 бода**
3. Наведите фанариотског владара и једну карактеристику владавине у „фанариотском веку“, на које се односи дати извор. **6 бодова**
4. Наведите, из датог извора, две информације о унутрашњој политици у време владавине Димитрија Кантемира. **6 бодова**
5. Формулишите, на основу датог извора, мишљење о предвиђањима Споразума из Луцка, подржавајући га са две информације из извора. **10 бодова**
6. Аргументујте, путем историјског догађаја, тврдњу да Румуни учествују у војним акцијама у XV – XVI-ом веку. (Бодује се представљање историјског догађаја и употреба појмова који изражавају узрочност и закључак). **4 бода**

СУБЈЕКАТ III

(30 бодова)

Израдите, на приближно две странице, есеј о еволуцији румунског простора у другој половини XIX-ог века, и у прве две деценије XX-ог века, имајући у виду:

- напомену једне историјске чињенице коју одвијају Румуни у периоду 1851-1859 и напомену двеју карактеристика које се односе на њу;
- напомену двеју мера усвојене од стране румунске државе на унутрашњем плану, између 1862-1870;
- представљање једне историјске чињенице о Румунији (România) у контексту „источног питања“ из друге половине XIX-ог века;
- формулисање мишљења о уплитању румунске државе у међународним односима из прве две деценије XX-ог века и подржати га једним историјским аргументом.

Напомена! Бодује се употреба **адекватног историјског речника**, **структура** есеја, представљање **везе узрок-последица**, сачињавање **историјског аргумента** (представљање релевантне историјске чињенице и употреба појмова који представљају узрочност и закључак), поштовање **хронолошког/логичног редоследа** историјских чињеница и **уклапање** есеја у оквиру захтеваног простора.